

Arapsız Kudüs için...

FEHİM TAŞTEKİN

Dünya / 07/11/2014

Mescid-i Aksa'da yaşananlar Filistin'in tanınması yönünde Avrupa'da yaşanan yeni gelişmelere denk geldi. İsrail, Filistinlileri şiddetin içine çekip bundan da Mahmud Abbas'ı sorumlu tutarak Filistin'in tanınması girişimlerini önlemeyi umabilir.

Geçen haziranda Kudüs'te Harem-üş Şerif'in batı tarafında Ağlama Duvarı'na çıkan kapalı çarşı içinde ilerlerken Filistinli dostum bir dükkânın önünde durdurup tahta kepenlerin aralığından içeri bakmamı istedi. Dükkânın zemini kazılmış, aşağıya doğru bir iskele durulmuş. Mahzeni andıran bir boşluk. "Mescid-i Aksa'nın altına kazılan tüneller buralardan başlıyor" dedi. Birkaç gündür yeni bir 'intifada'nın sancıları yine Mescid-i Aksa nedeniyle yaşanıyor. Eski İsrail Başbakanı Ariel Şaron, 2000'de muhalefet lideri olarak Mescid-i Aksa'ya girerek 'İkinci İntifada'yı tetiklemişti.

Son gerilim geçen hafta Yahudilerin normalde özel güvenlik düzenlemeleriyle girebildikleri Mescid-i Aksa'da ibadet de edebilmeleri için kampanya yürüten Haham Yehuda Glick'i 'öldürme girişimi' ve ardından Yahudilerin mescide yürüme çağrısıyla başladı. İsrail hükümetinin kutsal mekâna girişleri iki kez tamamen kapatması durumu iyice provoke etti. Bu 1967 işgalinden beri bir ilk. 2 Kasım'da Knesset (Meclis) Başkan Yardımcısı Moşe Feiglin ile birlikte 89 Yahudi 2 Kasım'da Mescid-i Aksa'nın avlusuna girmesi şiddetli gösterileri körükledi. Gerilim 5 Kasım'da yaklaşık 100 Yahudi'nin Mescid-i Aksa'nın avlusuna girişine izin verilmesiyle tekrar çatışmaya döndü. Olay İsrail askerlerinin 1967'den beri ilk kez postallarıyla mescidin içine girmesiyle başka bir boyut kazandı. Bir Filistinli aracını ölümcül şekilde İsraili yayaların üzerine sürdü. Yani kutsal topraklarda ölümcül perde bir kez daha açıldı: Gösteriler, çatışmalar, onlara yaralı ve yüzlerce gözaltı...

ÜRDÜN İSTİM ÜZERİNDE

Özellikle işgal altındaki Doğu Kudüs sokaklarını alevlendiren gerilim Ürdün Kralı'nı da nazik bir duruma soktu. Çünkü Ürdün Kralı, Filistinli liderlerin kararıyla 1924'ten beri Harem-üş Şerif'in hamisi. Kral da bir ilke imza atarak 1994'de Vadi Arabe Anlaşması'yla tanıdığı İsrail'deki elçisini çağırdı. Doğu Kudüs'ü 1967'ye kadar kontrol etmiş olan Ürdün'ün himaye hakkını İsrail de 1994'te tanımıştı. İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu'nun partisi Likud ve diğer sağcı gruplar, Mescid-i Aksa'nın yanı sıra altın kaplamalı kubbesiyle parlayan Kubbet-üs Sahra, müze ve medreseleri de içeren Harem-üş Şerif'in statüsünü değiştirmek için baskı yapıyor. BM Güvenlik Konseyi 1968'de İsrail'in Kudüs'ün statüsünü değiştirme girişimlerini geçersiz ve yasadışı ilan etmişti. Ama İsrail'in BM kararlarına uymak gibi bir pratiği hiç olmadı. Filistinliler, İsrail'in İbrahim Camii'ne yaptığı gibi Mescid-i Aksa'yı ikiye bölmek için fırsat kolladığını düşünüyor. El Halil kentinde üç dinin kutsal saydığı İbrahim Camii, bir Yahudi yerleşimcinin sabah namazı sırasında yaptığı katliam sonrası Müslümanlar ve Yahudiler arasında ikiye bölünmüştü.

Statü tartışmaları karşısında Kral Abdullah'ın tutumu önem kazanıyor. Haliyle Mescid-i Aksa yangını kendi tahtını da yakabilir. Ürdün'ün 6.5 milyonluk nüfusunun yarısından fazlası Filistinli. Bu ülke 500 bin Iraklı mülteciye ilaveden en az 620 bin Suriyeli mülteciyi barındırıyor. Yani örgütlerin çok rahat taraftar toplayabildiği bir nüfusa sahip. Bir yanda Müslüman Kardeşler'in yasal zeminde siyaset yaptığı, diğer yanda selefi örgütlerin palazlandığı Ürdün bir süredir Irak-Şam İslam Devleti'nin de tehdidi altında. Mescid-i Aksa'nın ateşle başlayacak türbülansın Haşimi Krallığı'nı nereye götüreceğini kestirmek güç.

ABD SEÇİMLERİNİN SONUCU CESARET VERDİ

Netanyahu Amerikan siyasi arenasındaki değişimi de fırsat bildi. İsrail lideri derin seçimde Kongre'de çoğunluğu Cumhuriyetçilerin ele geçirmesinin ardından arasının yıldızının barışmadığı Obama yönetiminden gelecek baskıları bloke edebileceğini düşünüyor olabilir. Ürdün'ün altüst oluşu İsrail'in işine gelmez. İsrail'in güvenliğini partiler üstü politika haline getiren ABD de buna izin vermez. Sonuçta Ürdün, Mısır ile birlikte Yahudi devletini tanıyan yegâne Arap ülkesi. Kral Abdullah'ın elçisini ABD'ye danışmadan çektiğini kimse düşünmüyor. Zaten Amman'ın hamlesi ABD ve Ürdün dışişleri bakanlarının Paris buluşmasının ardından geldi. Resti gören Netanyahu da dün Kral Abdullah'ı arayıp statünün değişmeyeceği garantisini vererek gerilimi düşürme yoluna girdi.

FİLİSTİN'İN TANINMASI ÇABALARINA KARŞI

Bu gerilim Filistin'in tanınması yönünde Avrupa'da yaşanan yeni gelişmelere de denk geldi. İsrail, Filistinlileri şiddetin içine çekip bundan da Mahmud Abbas'ı sorumlu tutarak Filistin'in tanınması girişimlerini önlemeyi umabilir. 13 Ekim'de Britanya'da Avam Kamarası bağlayıcı olmasa da Filistin'in tanınmasını öngören tasarısı kabul etmiş, 30 Ekim'de de İsveç Filistin'i devlet olarak tanıyan ilk AB üyesi olmuştu. Fransa'da da sosyalist vekiller Filistin'in tanınmasını öngören bir tasarı hazırladı. Benzer adımlar İrlanda ve İspanya'dan da gelebilir. Filistin 2012'de BM'de üye olmayan gözlemci devlet statüsü kazanmıştı. Ayrıca Filistinliler İsrail üzerindeki baskıyı arttırmak için Kasım 2016 itibarıyla 1967 sınırları üzerindeki işgalin sona ermesini öngören bir tasarısı BM Güvenlik Konseyi'nin gündemine sokmaya çalışıyor.

Uluslararası koşullar İsrail'in geçici olarak duraksamasını sağlayabilir ama İsraili yetkililerin Tapınak Dağı diye andıkları Harem-üş Şerif'le ilgili planlarını hayata geçirme ve daha makro düzeyde Doğu Kudüs'ü Araplardan temizleyip 'birleşik' Kudüs'ü başkent yapma hedefinden şaşacaklarına dair hiçbir belirti yok. Doğu Kudüs'ün Filistin'e başkent olacağı iki devletli çözüm çağrıları da İsrail'in umurunda değil.

ŞOK OLMA; SENİN ESERİN!

İsrail bu amaç için bedel ödettirmekten asla çekinmiyor. Şiddet şiddeti doğurunca da terör mağduru rolünü iyi oynuyor. Burada bir şeyin altını çizmek gerekiyor: Filistinlilerin şiddete dönüşen öfkesi sadece Mescid-i Aksa ile izah edilemez. Filistinlileri yaşamdan bezdiren apartheid uygulamaları her geçen gün genişliyor. Umutsuzluk ve nefret derinleşiyor. Ağır koşullar örgüt kontrolü olmadan eylemlere kalkışan 'yalnız kurtlar'ın sayısını arttırıyor. "Kudüs, İsrail'in apartheid başkentine dönüşüyor" diyen Haaretz yazarı Gideon Levy'nin tespitleri belki fikir verebilir:

"İsyan yolda. Sıradaki terör dalgası Doğu Kudüs'ün dar sokaklarında yükseldiğinde İsraililer şaşırmış ve hiddetlenmiş numarası yapabilirler. Doğruyu söylemek gerekiyor: Çarşamba günü yaşanan şok edici olaya rağmen Filistinliler tarihin en sabırlı halkı olarak ortaya çıkıyor. Yoğun tutuklamalar, şiddete başvuran yerleşimciler, mahrumiyet, kovulma, ihmal, mal ve mülklerinden olmalarına rağmen son zamanlarda taş atmalar hariç sükûnetlerini koruyorlar... Birleşik kent dünyanın en büyük kenti. Sözde eşitlik bir şaka, adalet ayaklar altında. Kudüs'ün Filistinli bir sakini, Paris'te bir Yahudi'den daha fazla linç edilme tehlikesi içinde. Ama burada kimse kıyameti koparmıyor. Parisli bir Yahudi'nin aksine Filistinli Kudüs'ten kovulabiliyor. Ayrıca korkunç bir rahatlıkla tutuklanabiliyor. 16 yaşındaki Muhammed Ebu Hudeyr'in yakılarak öldürülmesinin ardından patlak veren gösteri dalgasında İsrail 260'u çocuk 760 Filistinliyi tutukladı..."

Levy'nin sözlerine ilave edilebilecek çok şey var.

Mesela toplu cezalandırmalar... Bir kişinin eylemi için onlarca, yüzlerce insan tutuklanıyor. Eylemci delikanlının baba ocağını başına yıkmak rutin uygulama.

Ve yıkılan evler... Daha üç gün önce tam da olayların tırmandığı sırada Doğu Kudüs'ün Silvan semtinde dört aileye ait iki ev 'ruhsatsız' diye yıkıldı. Yahudiler kendilerine ait olmayan yerlerde binlerce konut yapabilir ama Doğu Kudüs'te evlenen bir Filistinli çift için ev inşa edilemez. Her şey Arapsız Kudüs için!

Ve kovulmalar... 1967-2013 arasında 14 bin 309 kişinin Kudüs'teki ikameti iptal edildi.

Ve içerdekilerin çaresizliği... İsrail istihbaratı Filistinlileri şüphe üzerine 'idari tutuklama' adı altında sorgusuz sualsiz 6 aya kadar, hakim kararıyla yine suçlama olmadan 5 yıla kadar içerde tutabiliyor. Hapishanelerde 7 bin Filistinli var.

Tüm bu zulme karşı Filistinliler fırlattıkları taş için 20 yıla kadar hapis cezası alabilecek. Yeni yasa böyle diyor.

Özetle Haaretz'ten Amos Harel'in deşimiyle "Filistinlilerin isyan etmek için nedenleri var."

Yani mesele sadece camiye giren postallar değil. Mesele Filistinlilerin ağır ağır yok oluşları...

(<https://plus.google.com/111139069635417829913>)